

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

સ્ટેટ ઓફ મધ્ય પ્રદેશ

વિરુદ્ધ

કેદાર ચાદવ

નવેમ્બર ૩૦, ૨૦૦૬

[અરિજીત પાસાયત અને એસ.એચ.કાપડીયા, જેજે.]

દંડ સંહિતા, ૧૮૬૦-કલમ ૩૦૭-હત્યાનો પ્રયાસ-આવશ્યક ઘટકો-
હકીકતો પર થી, ઈજાઓની પ્રકૃતિ, હથિયારનો ઉપયોગ અને ડોક્ટરોના
અભિપ્રાય કે ઈજાઓ મૃત્યુનું કારણ બનવા માટે પૂરતી હતી-તેથી, ટ્રાયલ કોર્ટ
દ્વારા કલમ ૩૦૭ હેઠળ આરોપીઓને દોષિત ઠેરવવાનું ન્યાયી ઠરવવામાં
આવ્યું-જો કે, મામલાના સંબંધિત પાસાઓ તેમજ ન્યાયી ન હોય તેવા લાંબા
સમયને ધ્યાનમાં રાખીને હાઈકોર્ટ દ્વારા પહેલેથી જ પસાર કરવામાં આવેલી દસ
વર્ષની સખત કેદની સજાને ઘટાડીને સજા/સજા.

સજા/સજા:

યોગ્ય સજા આપવા માટે અદાલતની ફરજ લાદવી-આરોપીની તરફેણમાં
સહાનુભૂતિ દર્શાવવી, અસર-યોગ્ય સજા લાદવા પાછળ કાયદાનો ઉદ્દેશ-ન્યાય
અને યોગ્ય સજા, નિર્ધારણ માટેના માપદંડ-જણાવ્યાં

ટ્રાયલ કોર્ટે પ્રતિવાદીને ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૭ હેઠળ દોષિત ઠેરવ્યો
હતો અને દસ વર્ષની સખત કેદ અને દંડની સજા ફટકારી હતી.ઉચ્ચ
ન્યાયાલયના એકલ ન્યાયાધીશે દોષિત ઠેરવવાની સજાને સમર્થન આપ્યું હતું
પરંતુ સજાને ઘટાડીને તે સમયગાળો કરી દીધો હતો જે પહેલાથી પસાર થઈ
ચૂક્યો છે.એટલે વર્તમાન અપીલ.

આંશિક રીતે અપીલને મંજૂરી આપતા કોર્ટે

ઠરાવ્યું કે: ૧.૧.ઈજાઓની પ્રકૃતિ, વપરાયેલ હથિયાર અને ડોક્ટરોના અભિપ્રાય
કે ઈજાઓ મૃત્યુનું કારણ બનવા માટે પૂરતી હતી, ટ્રાયલ કોર્ટે આરોપી-

પ્રતિવાદીને ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૭ હેઠળ સજાપાત્ર ગુના માટે યોગ્ય રીતે દોષિત ઠેરવ્યો હતો. (૮૫૯-સી)

કુંદન સિંહ વિરુદ્ધ પંજાબ રાજ્ય (૧૯૮૨૧ ૩ એસ. સી. સી. ૨૧૨, વિશિષ્ટ.

૧.૨.ઉચ્ચ અદાલતે સજાને અગાઉથી પસાર થઈ ચૂકેલા સમયગાળા સુધી ઘટાડવાનું વાજબી ન હતું.સમયના લાંબા ગાળા સહિત તમામ સંબંધિત પાસાઓને ધ્યાનમાં રાખીને, જે સજા ઘટાડવાનો આધાર નથી, ઉચ્ચ ન્યાયાલયનો આદેશ, જ્યાં સુધી તે સજાના સમયગાળામાં ઘટાડા સાથે સંબંધિત છે, તેને રદ કરવામાં આવે છે.પ્રતિવાદી કાયદામાં ઉપલબ્ધ હોય તેવી માફીને આધિન ત્રણ વર્ષ માટે કસ્ટોડિયલ સજા ભોગવશે અને રૂ.૧૦,૦૦૦/- નો દંડ ચૂકવશે.(૮૫૯-ડી-ઈ)

સેવક પેરુમલ વગેરે વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ તમિલ નાયડુ AIR (૧૯૯૧) SC ૧૪૬૩ પર આધાર રાખ્યો હતો.

ડેનિસ કાઉન્સેલ એમસીજીડાઉથા વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ કેલિફોર્નિયા:૪૦૨ યુએસ ૧૮૩:૨૮ એલ. ડી. ૨ડી ૭૧૧-નો ઉલ્લેખ.

૨.૧.આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૦૭ હેઠળ દોષિત ઠેરવવા માટે, તે જરૂરી નથી કે મૃત્યુનું કારણ બની શકે તેવી શારીરિક ઈજા થવી જોઈએ.જો કે વાસ્તવમાં થયેલી ઈજાની પ્રકૃતિ ઘણીવાર આરોપીના હેતુ વિશેના તારણ પર આવવામાં નોંધપાત્ર સહાય કરી શકે છે, આવા હેતુ અન્ય સંજોગોમાંથી પણ અનુમાન કરી શકાય છે, અને કેટલાક કિસ્સાઓમાં, વાસ્તવિક જખમોના કોઈ પણ સંદર્ભ વિના પણ તેની ખાતરી કરી શકાય છે.આ કલમ આરોપીના કૃત્ય અને તેના પરિણામ, જો કોઈ હોય તો, વચ્ચે તફાવત કરે છે.જ્યાં સુધી હુમલો કરાયેલ વ્યક્તિની વાત છે ત્યાં સુધી આવા કૃત્યમાં કોઈ પરિણામ ન આવી શકે, પરંતુ તેમ છતાં એવા કિસ્સાઓ હોઈ શકે છે કે જેમાં ગુનેગાર આ કલમ હેઠળ જવાબદાર હશે.તે જરૂરી નથી કે હુમલાના ભોગ બનનારને ખરેખર થયેલી ઈજા સામાન્ય સંજોગોમાં હુમલો કરનાર વ્યક્તિના મૃત્યુનું કારણ બને તે માટે પૂરતી હોવી જોઈએ.અદાલતે જે જોવાનું છે તે એ છે કે શું અધિનિયમ, તેના પરિણામને ધ્યાનમાં લીધા વિના, હેતુ અથવા જ્ઞાન સાથે અને વિભાગમાં ઉલ્લેખિત સંજોગોમાં કરવામાં આવ્યો હતો.ગુનેગાર બનવાનો પ્રયાસ એ ઉપાંત્ય કાર્ય હોવું જરૂરી નથી.કાયદામાં તે પૂરતું છે, જો તેના અમલમાં કોઈ સ્પષ્ટ કાર્ય સાથે કોઈ ઉદ્દેશ હાજર હોય.[૮૫૭-**G-H**; ૮૫૮-**A-C**)

૨.૨.શું મારવાનો ઇરાદો હતો કે મૃત્યુ થશે તે જાણવું એ હકીકતનો પ્રશ્ન છે અને તે આપેલ કેસની હકીકતો પર આધાર રાખે છે.આરોપી દ્વારા કરવામાં આવેલી ઈજા સરળ કે નજીવી હતી તે સંજોગો પોતે જ ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૭ લાગુ કરવાની ના પાડશે નહીં. નિર્ણાયક પ્રશ્ન હેતુ અથવા જ્ઞાન છે, જેમ કે કેસ હોઈ શકે છે, અને ઈજાની પ્રકૃતિ નથી.[૮૫૮-જી-એચ)

૨.૩.કલમ ૩૦૭ જ્યાં સુધી સજાની વાત છે ત્યાં સુધી બે પરિસ્થિતિઓ સાથે સંબંધિત છે.પ્રથમ, જે કોઈ પણ એવા હેતુ અથવા જ્ઞાન સાથે કોઈ કૃત્ય કરે છે, અને એવા સંજોગોમાં કે, જો તે કૃત્યથી મૃત્યુ થયું હોય, તો તે હત્યાનો દોષી ગણાશે, તેને દસ વર્ષ સુધીની અવધિ માટે કોઈપણ પ્રકારની કેદની સજા કરવામાં આવશે, અને તે દંડ માટે જવાબદાર પણ થશે.; અને બીજું, જો આવી કૃત્ય દ્વારા કોઈ વ્યક્તિને ઈજા પહોંચાડવામાં આવે તો ગુનેગાર કાં તો આજીવન કેદ અથવા પ્રથમ ભાગમાં સૂચવ્યા મુજબની સજા એટલે કે ૧૦ વર્ષ માટે જવાબદાર રહેશે.[૮૫૮-એ-બી]

મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય વિરુદ્ધ બૈરામ બામા પાટીલ અને અન્ય. (૧૯૮૩) ૨.એસ. સી. સી. ૨૮; ગિરિજા શંકર વિરુદ્ધ ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય (૨૦૦૪) ૩ એસ. સી. સી. ૭૯૩; અને જો પ્રકાશ વિરુદ્ધ કર્ણાટક રાજ્ય જે. ટી. (૨૦૦૪) ૨ એસસી.

સરજુ પ્રસાદ વિરુદ્ધ બિહાર રાજ્ય AIR (૧૯૬૫) SC ૮૪૩, નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

ક્રિમિનલ એપેલેટ જ્યુરિસડિક્શન:૨૦૦૪ની ફોજદારી અપીલ નંબર ૧૩૩૪.

ગુનાહિત અપીલ નંબર ૭૬૩/૨૦૦૨ માં જબલપુર ખાતેની મધ્ય પ્રદેશ હાઈકોર્ટના તારીખ ૩-૭-૨૦૦૩ ના અંતિમ ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

અપીલકર્તા માટે એસ. કે. દુબે, સી. ડી. સિંહ અને મેરુસાગર સામંતારે.

પ્રતિવાદી માટે આર. સી. પાંડે, આર. ડી. રાઠોડ, ઉદય કુમાર અને કે. કે. ગુપ્તા.

કોર્ટનો ચુકાદો આના દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો

આ અપીલમાં અરિજીત પાસાયત, જે. ચેલેન્જ મધ્ય પ્રદેશ હાઈકોર્ટના વિદ્વાન સિંગલ જજના ચુકાદાને છે.આક્ષેપિત ચુકાદા દ્વારા એકલ ન્યાયાધીશે ભારતીય

દંડ સંહિતા, ૧૮૬૦ ની કલમ ૩૦૭ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે પ્રતિવાદીની સજાને સમર્થન આપ્યું હતું (ટૂંકમાં ' આઈપીસી') સજાને ઘટાડીને પહેલેથી જ પસાર થયેલા સમયગાળા સુધી ઘટાડી જે લગભગ ૧ વર્ષ અને ત્રણ મહિના હતી.ટ્રાયલ કોર્ટે પ્રતિવાદીને દોષી ઠેરવ્યો હતો અને ડિફોલ્ટ શરત સાથે દસ વર્ષની સખત કેદ અને રૂ. ૧,૦૦૦/- નો દંડ ફટકાર્યો હતો.

સંક્ષિપ્તમાં પૃષ્ઠભૂમિ હકીકતો નીચે મુજબ છે:

પ્રતિવાદીએ કથિત રીતે ફરિયાદી પર્વત સિંહ પર કુહાડી વડે હુમલો કર્યો હતો, જેના કારણે તેને ઘણી ગંભીર ઈજાઓ થઈ હતી.ફરિયાદી પર્વત સિંહ (પીડબ્લ્યુ ૧૦) એ પોલીસ સ્ટેશનમાં ફરિયાદ નોંધાવી હતી કે જ્યારે તે ડૉ. અજય લાલ ક્રિશ્ચિયન હોસ્પિટલમાં રાત્રિ ફરજ બજાવી રહ્યો હતો, ત્યારે આરોપીએ તેના માથા પર કુહાડીની તીક્ષ્ણ ધાર અને શરીરના અન્ય ભાગોથી હુમલો કર્યો હતો.આ ઘટનાના સાક્ષી એવા અન્ય લોકો પણ ત્યાં હાજર હતા.તેઓ ફરિયાદીને સારવાર માટે હોસ્પિટલ લઈ ગયા હતા.પોલીસ સ્ટેશનમાં **ફરિયાદ** દાખલ કરવામાં આવી હતી અને તપાસ હાથ ધરવામાં આવી હતી.માહિતી આપનારને થયેલી ઘણી ઈજાઓ માટે હોસ્પિટલમાં સારવાર આપવામાં આવી હતી.તપાસ પૂર્ણ થયા બાદ **ચાર્જશીટ** દાખલ કરવામાં આવ્યું હતું અને આ મામલાની સુનાવણી હાથ ધરવામાં આવી હતી. આરોપી દ્વારા એવો બચાવ રજૂ કરવામાં આવ્યો કે તેને ખોટી રીતે

કેસમાં ફસાવવામાં આવ્યો છે.તબીબી અહેવાલ અને ડૉક્ટરના નિવેદન અનુસાર, આંશિક હાડકાના ઉપલા ભાગ પર એક કટ ઘા હતો જે સીધો કાપવામાં આવ્યો હતો અને નીચે એક સમાંતર સીધો કટ હતો અને ડાબા એક્ઝોમિયો કેવિક્યુલસ ઘા પર કોસ કટ ઘા હતો અને ડૉક્ટરે માથા, છાતી અને ડાબા ખભાનો એક્સ-રે લેવાની સલાહ આપી હતી.સાક્ષીઓ અને ડોક્ટરોના નિવેદન અને ઘટનાના દિવસે તબીબી અહેવાલ અનુસાર ફરિયાદીના શરીર પર તીક્ષ્ણ હથિયારના કારણે ઈજાઓ થઈ હતી.તેથી, ફરિયાદીના શરીર પર ઈજાઓ હોવા અંગે કોઈ વિવાદ નહોતો.

પીડિત અને અન્યોના પુરાવા પર આધાર રાખીને, ટ્રાયલ કોર્ટે આરોપીને દોષી ઠેરવ્યો અને તેને દોષી ઠેરવ્યો અને અગાઉ સૂચવ્યા મુજબ સજા ફટકારી.ટ્રાયલ કોર્ટે ડૉક્ટરના પુરાવાની નોંધ લીધી જેણે પહેલા માહિતી આપનારની તપાસ કરી હતી.ટ્રાયલ કોર્ટે નોંધ્યું હતું કે ડૉક્ટરના મતે તમામ ઈજાઓ તીક્ષ્ણ કુહાડી અથવા અન્ય તીક્ષ્ણ હથિયારને કારણે થઈ હતી અને તે પીડિતાનું મૃત્યુ કરવા માટે પૂરતી હતી.ડૉક્ટરે પીડિતાના માથા, છાતી અને ડાબા ખભાનો એક્સ-રે કરાવવાની સલાહ આપી હતી.કેટલાક અસ્થિભંગ પણ જોવા મળ્યા હતા.ઈજાઓ અને ઉપયોગમાં લેવાતા હથિયારની ગંભીર પ્રકૃતિની નોંધ લેતા, ટ્રાયલ કોર્ટે આરોપી-પ્રતિવાદીને દોષિત ઠેરવ્યો અને અગાઉ સૂચવ્યા મુજબ સજા ફટકારી.

પ્રતિવાદીએ હાઈકોર્ટ સમક્ષ અપીલ કરવાનું પસંદ કર્યું હતું.આરોપી-પ્રતિવાદી વતી હાઈકોર્ટ સમક્ષ હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલે દોષિત ઠેરવવાના નિષ્કર્ષ પર સવાલ ઉઠાવ્યો ન હતો.એકમાત્ર પ્રાર્થના સજા સાથે સંબંધિત છે.ઉચ્ચ અદાલતે કોઈ પણ ચર્ચા વિના માત્ર અવલોકન કર્યું હતું કે આરોપીએ લગભગ એક વર્ષ અને ૩ = મહિનાની સજા ભોગવી હતી, ગુનામાં તેની ઉંમર લગભગ ૨૦ વર્ષની હતી અને એક અશિક્ષિત મજૂર ગ્રામીણ વિસ્તારમાંથી આવતો હતો.તદનુસાર, કેદની સજાનો સમયગાળો ઘટાડીને પહેલેથી જ પસાર થયેલો સમયગાળો કરવામાં આવ્યો હતો.

અપીલકર્તા-રાજ્યના વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા લાદવામાં આવેલી સજા ખૂબ જ નરમ સ્વરૂપની છે.આ પ્રકારના કિસ્સામાં કોઈ નરમાઈ દર્શાવવી જોઈએ નહીં.

ડૉક્ટરના પુરાવાઓનું અવલોકન દર્શાવે છે કે આરોપીએ નિર્દયી અને ક્રૂર રીતે પીડિતાના માથા અને ખભા પર હુમલો કર્યો હતો, જેનાથી તેને ગંભીર ઈજાઓ થઈ હતી.તેથી સજા ઘટાડવાની જરૂર નહોતી.

બીજી બાજુ પ્રતિવાદીના વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે જોકે ઉચ્ચ અદાલત સમક્ષ દોષિત ઠેરવવા અંગે કબૂલાત કરવામાં આવી હોવાનું જણાય છે જેની ખરેખર માંગ કરવામાં આવી ન હતી.કોઈ પણ સંજોગોમાં, આ ઘટના લગભગ બે દાયકા પહેલા બની હતી.જો ફરિયાદી પક્ષનું નિવેદન તેની સંપૂર્ણતામાં સ્વીકારવામાં આવે તો પણ, આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૦૭ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનો બનાવવામાં આવતો નથી અને વધુમાં વધુ તે આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૨૪ હેઠળ આવે છે. કુંદન સિંહ વિરુદ્ધ પંજાબ રાજ્ય (૧૯૮૨ (૩) એસ. સી. સી. ૨૧૨) કેસમાં આ અદાલતના ચુકાદાનો ઉલ્લેખ કરતા રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે ઉચ્ચ અદાલતે સજાનો સમયગાળો યોગ્ય રીતે ઘટાડ્યો છે.

જોકે કલમ ૩૦૭ આઈ. પી. સી. લાગુ પડે છે કે નહીં તે તપાસવાની જરૂર નથી, પ્રતિવાદીના વલણને ધ્યાનમાં રાખીને કે વાસ્તવમાં કલમ ૩૦૭ આઈ. પી. સી. લાગુ પડતી નથી, અમે તે દલીલ પર વિચાર કર્યો છે.

અપૂરતી સજા લાદવા માટે અનુચિત સહાનુભૂતિ કાયદાની અસરકારકતામાં લોકોના વિશ્વાસને નબળી પાડવા માટે ન્યાય પ્રણાલીને વધુ નુકસાન પહોંચાડશે અને સમાજ આવા ગંભીર જોખમો હેઠળ લાંબા સમય સુધી ટકી શકશે નહીં.તેથી, દરેક અદાલતની ફરજ છે કે તે ગુનાની પ્રકૃતિ અને જે રીતે તેને કરવામાં આવ્યો હતો અથવા આચરવામાં આવ્યો હતો વગેરેને ધ્યાનમાં રાખીને યોગ્ય સજા આપે.

આ અદાલત દ્વારા સેવકા પેરુમલ વગેરે વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ તમિલ નાથુ AIR (૧૯૯૧) SC ૧૪૬૩ માં આ સ્થિતિ સ્પષ્ટ રીતે જણાવવામાં આવી હતી.

દરેક કેસની હકીકતો અને સંજોગો પર યોગ્ય વિચારણા કર્યા પછી, ગુના માટે ન્યાયી અને યોગ્ય સજા નક્કી કરવા માટે, જે ભારે પરિબળો અને હળવા પરિબળો અને સંજોગો જેમાં ગુનો કરવામાં આવ્યો છે તેને અદાલત દ્વારા ખરેખર સુસંગત સંજોગોના આધારે નિષ્પક્ષ રીતે નાજુક રીતે સંતુલિત કરવામાં આવે છે. સંતુલનની આવી ક્રિયા ખરેખર એક મુશ્કેલ કાર્ય છે. કેનિસ કાઉન્સેલ એમસીજીડાઉથા વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ કેલિફોર્નિયામાં: ૪૦૨ યુએસ ૧૮૩:૨૮ એલ. ડી. ૨ ડી. ૭૧૧ તે ખૂબ જ યોગ્ય રીતે દર્શાવવામાં આવ્યું છે કે ગુનાની ગંભીરતાને અસર કરી શકે તેવા અનંત વિવિધ સંજોગોમાં ન્યાયી અને યોગ્ય સજા નક્કી કરવા માટે વાજબી માપદંડ પ્રદાન કરે તેવું ફૂલપ્રૂફ પ્રકાર નું કોઈ સૂત્ર શક્ય નથી. ગુનાની ગંભીરતાને ધ્યાનમાં રાખીને વિવિધ સંજોગોનું યોગ્ય મૂલ્યાંકન કરવા માટે વાજબી માપદંડ માટે કોઈ આધાર પ્રદાન કરી શકે તેવા કોઈ પણ ફૂલપ્રૂફ સૂત્રની ગેરહાજરીમાં, દરેક કેસની હકીકતોમાં વિવેકાધીન ચુકાદો એ એકમાત્ર રસ્તો છે જેમાં આવા ચુકાદાને સમાન રીતે અલગ કરી શકાય છે.

તેનો ઉદ્દેશ સમાજની રક્ષા કરવાનો અને યોગ્ય સજા લાદીને કાયદાના સ્વીકૃત ઉદ્દેશને પ્રાપ્ત કરવામાં ગુનેગારને રોકવાનો હોવો જોઈએ. એવી અપેક્ષા રાખવામાં આવે છે કે અદાલતો સજા આપવાની પ્રણાલીનું સંચાલન કરશે જેથી એવી સજા

લાદવામાં આવે જે સમાજના અંતઃકરણને પ્રતિબિંબિત કરે અને સજા આપવાની પ્રક્રિયા જ્યાં હોવી જોઈએ ત્યાં કડક હોવી જોઈએ.

ઘણા કિસ્સાઓમાં સામાજિક વ્યવસ્થા પર તેની અસરને ધ્યાનમાં લીધા વિના સજા લાદવી એ વાસ્તવમાં નિર્ણય કવાયત હોઈ શકે છે. ગુનાની સામાજિક અસર, દા. ત. જ્યાં તે મહિલાઓ સામેના ગુનાઓ, લૂંટફાટ, અપહરણ, જાહેર નાણાંની ગેરરીતિ, રાજદ્રોહ અને સામાજિક વ્યવસ્થા અને જાહેર હિત પર મોટી અસર કરતા નૈતિક અધોગતિ અથવા નૈતિક અપરાધને લગતા અન્ય ગુનાઓ સાથે સંબંધિત છે, તેના પરથી નજર ફેરવી શકાતી નથી અને તેના માટે ઉદાહરણરૂપ કડક કાર્યવાહી જરૂર પડે છે. આવા ગુનાઓના સંદર્ભમાં અલ્પ સજાઓ લાદીને અથવા માત્ર સમય વીતી જવાને કારણે ખૂબ જ સહાનુભૂતિપૂર્ણ ઢ્રષ્ટિકોણ અપનાવીને કોઈપણ ઉદાર વલણ લાંબા ગાળે પરિણામ મુજબ પ્રતિકૂળ અને સામાજિક હિતની વિરુદ્ધ હશે, જેની સજા પ્રણાલીમાં આંતરિક નિવારણ દ્વારા કાળજી લેવાની અને મજબૂત કરવાની જરૂર છે.

જો માત્ર વ્યક્તિગત પીડિત સામે જ નહીં પરંતુ ગુનેગાર અને પીડિત જે સમાજ સાથે સંબંધ ધરાવે છે તેની સામે પણ કરવામાં આવેલા ગુના માટે યોગ્ય સજા આપવામાં ન આવે તો અદાલત તેની ફરજ નિભાવવામાં નિષ્ફળ જશે. ગુના માટે આપવામાં આવતી સજા અપ્રસ્તુત હોવી જોઈએ નહીં પરંતુ તે જે અત્યાચાર અને

નિર્દયતા સાથે ગુનો આચરવામાં આવ્યો છે, જાહેર તિરસ્કારની બાંધધરી આપતા ગુનાની વ્યાપકતાને અનુરૂપ અને સુસંગત હોવી જોઈએ અને તે "ગુનેગાર સામે ન્યાય માટે સમાજના પોકારનો જવાબ આપવો જોઈએ".

એ નોંધવું જોઈએ કે કથિત ગુનો ખૂબ જ ગંભીર પ્રકૃતિનો હતો.કલમ ૩૦૭ હત્યાના પ્રયાસ સાથે સંબંધિત છે.તે નીચે પ્રમાણે વાંચે છે:

"જે કોઈ પણ એવા હેતુ અથવા જ્ઞાન સાથે કોઈ કૃત્ય કરે છે, અને એવા સંજોગોમાં કે, જો તે કૃત્યથી મૃત્યુ થયું હોય, તો તે હત્યાનો દોષિત ગણાશે, તેને દસ વર્ષ સુધીની મુદત માટે કોઈપણ વર્ણનની કેદની સજા કરવામાં આવશે, અને તે દંડને પણ જવાબદાર રહેશે; અને, જો આવા કૃત્યથી કોઈ વ્યક્તિને નુકસાન થાય છે, તો ગુનેગાર ક્યાં તો (આજીવન કેદ) અથવા અહીં અગાઉ ઉલ્લેખિત સજા માટે જવાબદાર રહેશે.

આ કલમ હેઠળ દોષિત ઠેરવવા માટે, તે જરૂરી નથી કે મૃત્યુનું કારણ બની શકે તેવી શારીરિક ઈજા થઈ હોવી જોઈએ.જો કે વાસ્તવમાં થયેલી ઈજાની પ્રકૃતિ ઘણીવાર આરોપીના હેતુ વિશેના તારણ પર આવવામાં નોંધપાત્ર મદદ કરી શકે છે, આવા હેતુ અન્ય સંજોગોમાંથી પણ અનુમાન કરી શકાય છે, અને કેટલાક

કિસ્સાઓમાં, વાસ્તવિક જખમોના કોઈ પણ સંદર્ભ વિના પણ તેની ખાતરી કરી શકાય છે.આ કલમ આરોપીના કૃત્ય અને તેના પરિણામ, જો કોઈ હોય તો, વચ્ચે તફાવત કરે છે.જ્યાં સુધી હુમલો કરાયેલ વ્યક્તિની વાત છે ત્યાં સુધી આવા કૃત્યમાં કોઈ પરિણામ ન આવી શકે, પરંતુ તેમ છતાં એવા કિસ્સાઓ હોઈ શકે છે કે જેમાં ગુનેગાર આ કલમ હેઠળ જવાબદાર હશે.તે જરૂરી નથી કે હુમલાના ભોગ બનનારને ખરેખર થયેલી ઈજા સામાન્ય સંજોગોમાં હુમલો કરનાર વ્યક્તિના મૃત્યુનું કારણ બને તે માટે પૂરતી હોવી જોઈએ.અદાલતે જે જોવાનું છે તે એ છે કે શું અધિનિયમ, તેના પરિણામને ધ્યાનમાં લીધા વિના, હેતુ અથવા જ્ઞાન સાથે અને વિભાગમાં ઉદ્દેખિત સંજોગોમાં કરવામાં આવ્યો હતો.ગુનેગાર બનવાનો પ્રયાસ એ ઉપાંત્ય કાર્ય હોવું જરૂરી નથી.કાયદામાં તે પૂરતું છે, જો તેના અમલમાં કોઈ સ્પષ્ટ કાર્ય સાથે કોઈ ઉદ્દેશ હાજર હોય.

કલમ ૩૦૭ હેઠળ દોષિત ઠેરવવા માટે તે પૂરતું છે જો તેના અમલમાં કોઈ સ્પષ્ટ કાર્ય સાથે કોઈ ઇરાદો હાજર હોય.તે જરૂરી નથી કે મૃત્યુનું કારણ બની શકે તેવી શારીરિક ઈજા થવી જોઈએ.આ કલમ આરોપીના કૃત્ય અને તેના પરિણામ, જો કોઈ હોય તો, વચ્ચે તફાવત કરે છે.અદાલતે જોવાનું છે કે શું અધિનિયમ, તેના પરિણામને ધ્યાનમાં લીધા વિના, હેતુ અથવા જ્ઞાન સાથે અને વિભાગમાં ઉદ્દેખિત સંજોગોમાં કરવામાં આવ્યો હતો.તેથી, આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૦૭

હેઠળ આરોપીઓને માત્ર એટલા માટે નિર્દોષ જાહેર કરી શકાતા નથી કારણ કે પીડિતાને થયેલી ઈજાઓ સામાન્ય ઈજા જેવી હતી.

આ સ્થિતિને મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય વિરુદ્ધ બલરામ બામા પાટીલ અને ઓઆરએસમાં પ્રકાશિત કરવામાં આવી હતી. (૧૯૮૩ (૨) એસસીસી ૨૮), ગિરિજા શંકર વિરુદ્ધ ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય (૨૦૦૪ (૩) એસસીસી ૭૯૩) અને આર. પ્રકાશ વિરુદ્ધ કર્ણાટક રાજ્ય (જેટી ૨૦૦૪ (૨) એસસી ૩૨૮).

સરજુ પ્રસાદ વિરુદ્ધ બિહાર રાજ્ય (એ. આઈ. આર. ૧૯૬૫ એસ. સી. ૮૪૩) માં પેરા ૬ માં એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે માત્ર હકીકત એ છે કે આરોપી દ્વારા ખરેખર કરવામાં આવેલી ઈજાએ પીડિતાના કોઈ મહત્વપૂર્ણ અંગને કાપી નાંખ્યું નથી, તે પોતે જ આ કૃત્યને કલમ ૩૦૭ના કાર્યક્ષેત્રમાંથી બહાર કાઢવા માટે પૂરતું નથી..

શું મારવાનો ઇરાદો હતો કે મૃત્યુ થશે તે જાણવું એ હકીકતનો પ્રશ્ન છે અને તે આપેલ કેસની હકીકતો પર આધાર રાખે છે. આરોપી દ્વારા કરવામાં આવેલી ઈજા સરળ કે નજીવી હતી તે સંજોગો પોતે જ આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૦૭ લાગુ

કરવાની ના પાડશે નહીં. નિર્ણાયક પ્રશ્ન હેતુ અથવા જ્ઞાન છે, જેમ કે કેસ હોઈ શકે છે, અને ઈજાની પ્રકૃતિ નથી.

કલમ ૩૦૭ જ્યાં સુધી સજાની વાત છે ત્યાં સુધી બે પરિસ્થિતિઓ સાથે સંબંધિત છે. પ્રથમ, જે કોઈ એવા હેતુ અથવા જ્ઞાન સાથે કોઈ કૃત્ય કરે છે, અને એવા સંજોગોમાં કે, જો તે કૃત્યથી તેને મૃત્યુ થયું હોય, તો તે હત્યાનો દોષિત ગણાશે, તેને દસ વર્ષ સુધીની મુદત માટે કોઈપણ પ્રકારની કેદની સજા કરવામાં આવશે, અને તે દંડ માટે પણ જવાબદાર રહેશે. અને બીજું, જો આવા કૃત્ય દ્વારા કોઈ વ્યક્તિને ઈજા પહોંચાડવામાં આવે તો ગુનેગાર કાં તો આજીવન કેદ અથવા પ્રથમ ભાગમાં સૂચવ્યા મુજબની સજા એટલે કે ૧૦ વર્ષ માટે જવાબદાર રહેશે.

ઈજાઓની પ્રકૃતિ, વપરાયેલ હથિયાર અને ઉપર નોંધ્યા મુજબ ડોક્ટરોના અભિપ્રાય કે ઈજાઓ મૃત્યુનું કારણ બનવા માટે પૂરતી હતી, ટ્રાયલ કોર્ટે આરોપી-પ્રતિવાદીને આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૦૭ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે યોગ્ય રીતે દોષિત ઠેરવ્યો હતો. નિર્ણયમાં કુંદન સિંહ'કેસ (ઉપરોક્ત) વર્તમાન કેસની હકીકતોને લાગુ પડતો નથી. ચુકાદામાં નોંધાયેલી વાસ્તવિક સ્થિતિની પૃષ્ઠભૂમિમાં નિર્ણય આપવામાં આવ્યો હતો.

ઉપર દર્શાવેલા સિદ્ધાંતોને ધ્યાનમાં લેતા, અનિવાર્ય નિષ્કર્ષ એ છે કે ઉચ્ચ અદાલત સજાને અગાઉથી પસાર થયેલા સમયગાળા સુધી ઘટાડવામાં ન્યાયી ન હતી. સમયના લાંબા ગાળા સહિત તમામ સંબંધિત પાસાઓને ધ્યાનમાં રાખીને, જે સજા ઘટાડવાનો આધાર નથી, ઉચ્ચ ન્યાયાલયનો આદેશ, જ્યાં સુધી તે સજાના સમયગાળામાં ઘટાડા સાથે સંબંધિત છે, તેને રદ કરવામાં આવે છે. પ્રતિવાદીને કાયદામાં ઉપલબ્ધ હોય તેવી માફીને આધિન ત્રણ વર્ષની કસ્ટોડિયલ સજા ભોગવવી પડશે. વધુમાં, તે રૂ. ૧૦,૦૦૦/- નો દંડ ચૂકવશે. રકમની થાપણ આજથી ત્રણ મહિનાની અંદર કરવામાં આવશે. જો રકમ જમા કરવામાં નહીં આવે તો ડિફોલ્ટ સજા એક વર્ષની સખત કેદ હશે. જો રકમ જમા કરવામાં આવે તો પીડિત-પર્વત સિંહને રૂ. ૮,૦૦૦/- ની રકમ ચૂકવવામાં આવશે.

ઉપરોક્ત હદ સુધી અપીલની મંજૂરી છે.

આંશિક રીતે અપીલની મંજૂરી છે.

એન. જે.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.